

WERKBOEK NIVEAU 4

Gespecialiseerd pedagogisch medewerker PW

MBO

TRAJECT
WELZIJN

PEDAGOGISCH WERK

Gespecialiseerd pedagogisch medewerker PW

Niveau 4

**J. de Bas
M. Baseler
A. van Beurden
R.F.M. van Midde
A.C. Verhoef**

Colofon

Auteurs

J. de Bas
M. Baseler
A. van Beurden
R.F.M. van Midde
A.C. Verhoef

Redactie

M.H.A.J. Gloudemans
R.F.M. van Midde

Vormgeving en omslag

Studio Fraaj, Rotterdam

Fotografie omslag

Mathilde Karrèr

Opmaak

Imago Mediabuilders,
Amersfoort

Technisch tekenwerk

Tiekstra Media, Groningen

Foto's

Doenkids.nl © blz. 73

Over ThiemeMeulenhoff

ThiemeMeulenhoff ontwikkelt zich van educatieve uitgeverij tot een learning design company. We brengen content, leerontwerp en technologie samen. Met onze groeiende expertise, ervaring en leeroplossingen zijn we een partner voor scholen bij het vernieuwen en verbeteren van onderwijs. Zo kunnen we samen beter recht doen aan de verschillen tussen lerenden en scholen en ervoor zorgen dat leren steeds persoonlijker, effectiever en efficiënter wordt.

Samen leren vernieuwen.

www.thiememeulenhoff.nl

ISBN 978 90 06 62256 0

Eerste druk, eerste oplage, 2018

© ThiemeMeulenhoff, Amersfoort, 2018

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (PRO), Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp (www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich tot de uitgever te wenden. Voor meer informatie over het gebruik van muziek, film en het maken van kopieën in het onderwijs zie www.auteursrechtenonderwijs.nl.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

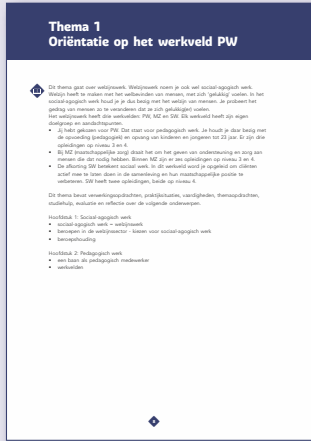
Deze uitgave is volledig CO₂-neutraal geproduceerd.

Het voor deze uitgave gebruikte papier is voorzien van het FSC®-keurmerk.

Dit betekent dat de bosbouw op een verantwoorde wijze heeft plaatsgevonden.

Rondleiding door dit werkboek

Het werkboek is verdeeld in thema's. Een thema in het werkboek sluit precies aan bij een thema in de theorie.

Themaopening
Je leest waar het thema over gaat en welke hoofdstukken en onderwerpen aan de orde komen.

In dit werkboek staan verschillende soorten opdrachten. Deze helpen je om je de benodigde vakkennis en beroepsvaardigheden eigen te maken.

Verwerking Verwerkingsopdrachten helpen je de theorie te leren en te begrijpen. Ze zijn geordend per hoofdstuk.

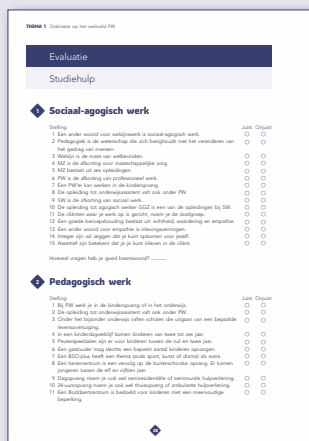
Toepassing Praktijksituaties hiermee pas je de theorie toe in realistische praktijkbeschrijvingen.

Vaardigheden om de benodigde beroepsvaardigheden aan te leren.

Themaopdrachten grotere opdrachten waarmee je met de kennis en vaardigheden aan de slag gaat. Je werkt dan ook aan belangrijke algemene vaardigheden als samenwerken, informatie zoeken, presenteren, kritisch denken, plannen en problemen oplossen.

Evaluatie Studiehulp een zelftoets waarmee je controleert of je de theorie kent. Antwoorden zijn op te vragen bij je docent.

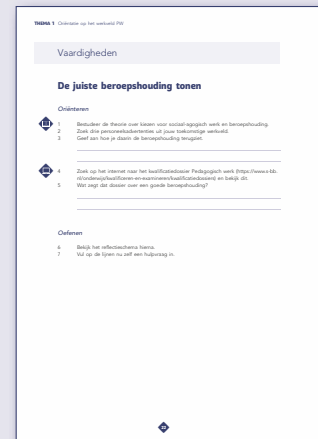
Evaluatie evalueren en reflecteren zijn belangrijke vaardigheden voor jouw toekomstige beroep: zet na elk thema op een rij wat je goed beheerst en wat je actiepunten zijn.

Vaardigheden

Een vaardigheid heeft een vaste opbouw:
Oriënteren ▶ Oefenen ▶ Toepassen ▶ Transfer

Observatielijsten

Bij sommige vaardigheden horen observatielijsten. Die vind je direct achter in dit werkboek. De observatielijsten zijn geordend per thema. Bovenaan staat bij welke vaardigheid de observatielijst hoort. Een observatielijst kun je gemakkelijk uit je werkboek halen. Zo kun je ze in de klas of in je BPV laten invullen.

Iconen helpen je op weg

In de kantlijn staan icoontjes. Die geven aan wat je in de opdracht kunt verwachten.

geeft aan dat je een deel van de theorie (nog een keer) leest om de vraag te kunnen beantwoorden.

bij deze opdracht werk je samen met anderen.

bij deze opdracht heb je een computer met internet nodig om informatie op te zoeken.

bij deze opdracht werk je aan je schrijfvaardigheden, bijvoorbeeld met het schrijven van een uitgebreid antwoord, verslag of rapport.

bij deze opdracht laat je de uitkomsten zien in een mondelinge presentatie.

geeft aan dat het gaat om een creatieve opdracht.

Werken met dit werkboek

Vind je het prettig om eerst de theorie te lezen en dan te kijken of je het weet en begrepen hebt? Lees dan eerst de theorie en maak daarna de verwerkingsvragen. Ben je meer iemand die het liefst de theorie doorneemt aan de hand van vragen? Start dan met de verwerkingsvragen en leg je theorieboek ernaast.

Werk je het liefst vanuit de praktijk? Begin dan met een praktijksituatie of een thema-opdracht en kijk of je de vragen kunt beantwoorden met de informatie uit de theorie.

Inhoudsopgave

Thema 1 De kinderopvang 10

Verwerking 11

Verwerkingsopdrachten 11

- Hoofdstuk 1 De pedagogisch medewerker kinderopvang 11
- Hoofdstuk 2 Opvoeden en begeleiden van kinderen 22
- Hoofdstuk 3 Kinderen met specifieke begeleidingsbehoefte 36

Toepassing 49

Praktijksituaties 49

- Gpm'er stelt Koen gerust in het ziekenhuis 49
- Heeft Milan ADHD of toch iets anders? 51

Vaardigheden 53

- Handelingsplan opstellen 53

Themaopdrachten 57

Evaluatie 59

Studiehulp 59

- Hoofdstuk 1 De pedagogisch medewerker kinderopvang 59
- Hoofdstuk 2 Opvoeden en begeleiden van kinderen 60
- Hoofdstuk 3 Kinderen met specifieke begeleidingsbehoefte 61

Evaluatie en reflectie 62

Thema 2 Kinderdagverblijf en peuterspeelzaal 64

Verwerking 66

Verwerkingsopdrachten 66

- Hoofdstuk 4 Opvang voor 0- tot 4-jarigen 66
- Hoofdstuk 5 Organisatie van activiteiten voor 0- tot 4-jarigen 70
- Hoofdstuk 6 Het uitvoeren van activiteiten voor 0- tot 4-jarigen 81
- Hoofdstuk 7 Huishoudelijke en verzorgende taken bij 0- tot 4-jarigen 87

Toepassing 100

Praktijksituaties 100

- John is ziek 100
- Het eetmoment 102

Vaardigheden 104

- De checklist 'Hygiënisch werken op het kinderdagverblijf' gebruiken 104

Themaopdrachten 112

Evaluatie 115

Studiehulp 115

- Hoofdstuk 4 Opvang voor 0- tot 4-jarigen 115
- Hoofdstuk 5 Organisatie van activiteiten voor 0- tot 4-jarigen 116
- Hoofdstuk 6 Het uitvoeren van activiteiten voor 0- tot 4-jarigen 117
- Hoofdstuk 7 Huishoudelijke en verzorgende taken bij 0- tot 4-jarigen 118

Evaluatie en reflectie 119

Thema 3 Buitenschoolse opvang (bso) 121

Verwerking 123

Verwerkingsopdrachten 123

- Hoofdstuk 8 Opvang voor 4- tot 12-jarigen 123
- Hoofdstuk 9 Organisatie van activiteiten voor 4- tot 12-jarigen 125
- Hoofdstuk 10 Het uitvoeren van activiteiten voor 4- tot 12-jarigen 131
- Hoofdstuk 11 Huishoudelijke en verzorgende taken bij 4- tot 12-jarigen 141

Toepassing 146

Praktijksituaties 146

- Aanraken is een levensbehoefte 146
- Inrichting en activiteiten op de bso 148

Vaardigheden 150

- De checklist 'Hygiënisch werken op een bso' gebruiken 150

Themaopdrachten 157

Evaluatie 158

Studiehulp 158

- Hoofdstuk 8 Opvang voor 4- tot 12-jarigen 158
- Hoofdstuk 9 Organisatie van activiteiten voor 4- tot 12-jarigen 158
- Hoofdstuk 10 Het uitvoeren van activiteiten voor 4- tot 12-jarigen 159
- Hoofdstuk 11 Huishoudelijke en verzorgende taken bij 4- tot 12-jarigen 160

Evaluatie en reflectie 161

Thema 4 IKC 163

Verwerking 164

Verwerkingsopdrachten 164

- Hoofdstuk 12 Het IKC 164
- Hoofdstuk 13 Activiteiten 170

Toepassing 175

Praktijksituaties 175

- Helderdorp bouwt een nieuw IKC 175
- Naar groep 1 177

Vaardigheden 178

- Multidisciplinair werken 178

Themaopdrachten 181

Evaluatie 184

Studiehulp 184

- Hoofdstuk 12 Het IKC 184
- Hoofdstuk 13 Activiteiten 185

Evaluatie en reflectie 186

Thema 5 Gespecialiseerde opvang 188

Verwerking 190

Verwerkingsopdrachten 190

- Hoofdstuk 14 Doelgroepen gespecialiseerde opvang 190
- Hoofdstuk 15 Organisaties in de gespecialiseerde opvang 196
- Hoofdstuk 16 Methodiek in de gespecialiseerde opvang 200
- Hoofdstuk 17 Huishoudelijke en verzorgende taken 205

Toepassing 211

Praktijksituaties 211

- Zoeken naar de betekenis van gedrag 211
- Glenn gaat naar de bso-plus 216

Vaardigheden 221

- Het maken en toepassen van een zelfredzaamheidsprogramma 221

Themaopdrachten 226

Evaluatie 229

Studiehulp 229

- Hoofdstuk 14 Doelgroepen gespecialiseerde opvang 229
- Hoofdstuk 15 Organisaties in de gespecialiseerde opvang 229
- Hoofdstuk 16 Methodiek in de gespecialiseerde opvang 230
- Hoofdstuk 17 Huishoudelijke en verzorgende taken 231

Evaluatie en reflectie 232

Thema 6 Coördineren en netwerken 234

Verwerking 235

Verwerkingsopdrachten 235

- Hoofdstuk 18 Coördineren 235
- Hoofdstuk 19 Netwerken 258

Toepassing 268

Praktijksituaties 268

- Nettiquette 268
- Vergaderen op je werkplek 270

Vaardigheden 272

- Begeleiden van medewerkers 272

Themaopdrachten 275

Evaluatie 280

Studiehulp 280

- Hoofdstuk 18 Coördineren 280
- Hoofdstuk 19 Netwerken 281

Evaluatie en reflectie 282

Thema 7 Beheer en beleid 284

Verwerking 285

Verwerkingsopdrachten 285

Hoofdstuk 20 Beleid ondersteunen 285

Hoofdstuk 21 Beheertaken 305

Toepassing 324

Praktijksituaties 324

Een voorlichtingspraatje houden 324

Het bestellen van goederen/diensten 326

Vaardigheden 328

Een begroting maken en werken met een budget 328

Themaopdrachten 331

Evaluatie 337

Studiehulp 337

Hoofdstuk 20 Beleid ondersteunen 337

Hoofdstuk 21 Beheertaken 338

Evaluatie en reflectie 339

Observatielijsten 341

Thema 1

De kinderopvang

In de kinderopvang is geen dag hetzelfde. Het enige dat niet verandert, is dat je werkt met kinderen. Dat is hartstikke leuk, maar het betekent ook dat je goed moet weten welke regels er op dit moment gelden. Dat je veel moet weten van het opvoeden en begeleiden van kinderen. En dat je weet hoe je om moet gaan met kinderen die een achterstand of probleem hebben.

Dit thema bevat verwerkingsopdrachten, praktijksituaties, vaardigheden, themaopdrachten, studiehulp, evaluatie en reflectie over de volgende onderwerpen.

Hoofdstuk 1: De pedagogisch medewerker kinderopvang

- pedagogisch werk door de eeuwen heen
- vormen van kinderopvang
- vormen van opvoedingsondersteuning
- ondersteuning bij ontwikkelingsachterstanden en beperkingen
- belangenorganisaties
- doelgroepen
- professionele relaties
- regels
- werken in een team

Hoofdstuk 2: Opvoeden en begeleiden van kinderen

- visies op opvoeden
- Pedagogisch Kader, doelen en plan
- doelgericht werken aan de ontwikkeling van het jonge kind
- pedagogische begeleiding
- 21e-eeuwse vaardigheden

Hoofdstuk 3: Kinderen met specifieke begeleidingsbehoefte

- problemen in de ontwikkeling of opvoeding
- opstellen van een handlingsplan
- begeleiden van zorgkinderen
- begeleiding in de groep
- methodische interventies
- informatieoverdracht
- samenwerken met ouders

1

De pedagogisch medewerker kinderopvang

- 1 Het pedagogisch werk heeft door de eeuwen heen een enorme ontwikkeling doorgemaakt.
- a Je ziet een aantal tijdvakken of jaartallen staan die bepaalde ontwikkelingen in de kinderopvang markeren. Geef per tijdvak/jaartal aan welke informatie daarbij hoort.
- Kies uit: **basisschool – bedrijfscreches – CJG – consultatiebureaus – de kerk, kloosters en internaten – kinderbewaarscholen – kindermisjes en gouvernantes – kleuterscholen – nanny’s – peuterspeelzalen en kinderdagverblijven**

Tijdvak	Een deel van de opvoeding van kleuters werd/ wordt gedaan of begeleid door:
500-1500	
vanaf 1600-nu	Eerst: Dat noem je nu:
rond 1900	
1920-1985	
1928-nu	
jaren 60 vorige eeuw	
jaren 70 vorige eeuw	
jaren 70 vorige eeuw tot nu	
1985-nu	
2007-nu	

- b Bekijk je antwoord bij vraag a. Heeft het doel van de opvang en opvoeding door anderen dan de ouders een ontwikkeling doorgemaakt? Zo ja, welke?

- 2 Wat is het idee achter een IKC? Vul de juiste woorden in.

Er wordt gewerkt volgens _____ op
ontwikkeling en educatie.

- 3 Je ziet beknopte omschrijvingen van verschillende vormen van kinderopvang. Geef bij elke omschrijving aan om welke vorm van kinderopvang het gaat.

Kies uit: **brede school – bso – gastouderopvang – IKC – kinderdagverblijf – peutergroep – peuterspeelzaal – tussenschoolse opvang**

Omschrijving	Vorm van kinderopvang
Uitsluitend de opvang van kinderen van 2 tot 4 jaar. De meeste kinderen komen hier meerdere keren per week.	
Een organisatie waarin basisonderwijs, kinderopvang en peuterspeelzaalwerk zijn samengebracht. Er is sprake van één visie met één team.	
Opvang voor kinderen die tussen de middag op school blijven.	
Opvang voor kinderen vanaf 6 weken tot 4 jaar oud. De kinderen kunnen hier de hele dag blijven in horizontale of verticale groepen.	
Opvang voor kinderen die aansluit op de schooltijden. Kinderen kunnen hier voor en na schooltijd terecht.	
Opvang en onderwijs voor kinderen van 0 tot 12 jaar. Het middelpunt is de basisschool, omringd door andere organisaties, zoals kinderopvang en voorzieningen voor sport en cultuur.	
Opvang voor kinderen tussen 2 en 4 jaar. Zij kunnen hier één of meerdere keren per week een paar uur komen spelen.	
Opvang voor kinderen van 0 tot 12 jaar bij iemand thuis of bij de ouders thuis.	

- 4 Als gespecialiseerd pedagogisch medewerker weet jij veel over de verschillende vormen van kinderopvang. Lees de kaders met situatieschetsen en geef bij allebei aan welke vorm van opvang jij de ouders zou adviseren. Leg je keuze(s) uit.

Irma en haar man Steppe werken beide hele dagen. Daardoor kunnen zij hun zoon Tim niet thuis opvangen na schooltijd. Maar het is voor Tim wel belangrijk dat hij zich na school kan ontspannen en niet te veel prikkels krijgt. Hij moet dan tot rust komen en heeft een rustige, knusse omgeving nodig.

Chalid en Anne hebben samen een dochter, Aisha. Aisha is 7 maanden oud. Beide ouders werken vier dagen per week. Zij willen dat graag zo houden. Daarom zoeken zij een plek waar Aisha ten minste drie hele dagen opgevangen kan worden. Hun voorkeur gaat uit naar een plek waar Aisha later als ze naar de basisschool gaat, ook nog naartoe kan gaan. Dan kunnen Chalid en Anne ook de komende jaren vier dagen per week blijven werken.

- 5 Opvoedingsondersteuning bestaat uit allerlei activiteiten die je op verschillende manieren kunt indelen. Een van die manieren is de piramide van opvoedingsondersteuning. Deze indeling is gebaseerd op de hoeveelheid steun die ouders nodig hebben. De hoeveelheid steun is ingedeeld in de niveaus A tot en met D.
- Als ouders jou vragen welke soort kinderopvang goed bij hun wensen en situatie zou passen, op welke niveau van piramide van opvoedingsondersteuning geef jij dan ondersteuning? Kies het juiste antwoord.
 - op niveau A
 - op niveau B
 - op niveau C
 - op niveau D
 - Welk advies kun je ouders altijd geven als ze jou vragen naar de voor- en nadelen van verschillende opvanglocaties of verschillende vormen van opvang?

- 6 De ouders van Janieck vertellen jou dat ze zich een beetje zorgen maken over de motorische ontwikkeling van hun zoontje.
- a Jij geeft de ouders advies over wat ze kunnen doen. Op welke niveau van de piramide van opvoedingsondersteuning geef jij dan ondersteuning? Kies het juiste antwoord.
 - a op niveau A
 - b op niveau B
 - c op niveau C
 - d op niveau D
 - b Welke adviezen kun jij deze ouders geven? Noem er twee.

- 7 Lees de situatieschets.

De brede school waar jij werkt, heeft regelmatig te maken met kinderen die echt hulp nodig hebben. Het team heeft een bespreking over Roger. Hij is 10 en spijsbelt regelmatig. In de omgang met zijn leerkrachten is hij agressief. Ook is hij al twee keer betrapt op winkeldiefstal. De moeder van Roger is een jaar geleden overleden. Zijn vader is werkloos geworden, drinkt veel en kan Roger niet aan. Jullie vermoeden dat hij Roger ook slaat.

- a Op welke niveaus heeft dit gezin ondersteuning nodig? Kies het juiste antwoord.
 - a op niveau A
 - b op niveau B
 - c op niveau C
 - d op niveau D
- b Met welke instanties kan jullie team contact opnemen over Roger? Noem er twee.

- c Het gaat helaas steeds slechter tussen Roger en zijn vader, ondanks professionele hulp. De jongen wordt verwaarloosd, geslagen en begint terug te slaan. Bij welke instantie komen zij dan uiteindelijk terecht?

- 8 Zal een regulier kindercentrum met geïntegreerde kinderopvang geschikt zijn voor kinderen met het syndroom van Down? Leg je antwoord uit.

- 9 Waarom hebben kinderen van asielzoekers vaak behoefte aan doelgroepenopvang?

- 10 Lees het kader en geef aan welke vorm van gespecialiseerde vorm twee keer moet worden ingevuld. Vul het juiste woord in.

Het _____ is voor kinderen met ontwikkelings- en gedragsproblemen. Het kind is bijvoorbeeld snel boos, maakt veel ruzie, luistert slecht of is vaak brutaal. Sommige kinderen zijn juist stil, teruggetrokken of verdrietig. Ouders weten vaak niet meer hoe ze hun kind kunnen helpen.

Hoe werkt het _____?

De kinderen gaan gewoon naar de basisschool. Drie middagen per week gaan ze er na schooltijd naartoe. Daar blijven ze tot 18:30 uur en krijgen ze ook een warme maaltijd. In de groep leren de kinderen onder begeleiding van pedagogisch medewerkers nieuwe vaardigheden. Bovendien leren kinderen spelenderwijs beter omgaan met andere kinderen. Ieder kind krijgt individuele begeleiding, gericht op de eigen specifieke problemen en leerdoelen.

- 11 Kies het juiste woord.
Het overzicht van organisaties die je kunt inschakelen om kinderen professionele hulp te bieden buiten het kindercentrum, noem je een **kinderdienstencentrum / sociale kaart**.
- 12 Voor mensen die te maken hebben met kinderopvang bestaan verschillende belangenorganisaties.
- a Van welke organisatie kunnen ouders het beste lid worden als ze het belangrijk vinden mee te denken over goede regelgeving en kwaliteitsontwikkeling in de kinderopvang? Kies het juiste antwoord.
- BOinK
 - BPSW
 - de Brancheorganisatie Kinderopvang
 - een vakbond
- b Verklaar je antwoord bij a.

13 Lees het volgende artikel.

Nieuwe branchevereniging kinderopvang

Een groep maatschappelijke kinderopvangorganisaties is de afgelopen tijd druk bezig geweest met het oprichten van een nieuwe brancheorganisatie voor de kinderopvang: de Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang (BMK).

De boodschap van BMK richting ouders, landelijke politiek, gemeenten, werknemersorganisaties, wetenschap en onderwijs-, zorg- en welzijnsorganisaties is dat de branche draait om kwaliteit. In een brochure waarin BMK kinderopvangorganisaties oproept zich aan te sluiten, staat dat het stelsel van kinderopvang rondom kwaliteit ingericht moet worden en dat prijs niet langer het leidende principe is. Rendementen zouden dan ook ten goede moeten komen aan duurzame kwaliteit en innovatie van de kinderopvang.

Bron: *KinderopvangTotaal*

Denk je dat deze nieuwe brancheorganisatie een positieve invloed kan hebben op het werken in de kinderopvang? Leg je antwoord uit.

14 Welke vormen van zorg en hulp vallen onder Jeugdzorg Nederland? Kies de juiste antwoorden.

- a jeugdbescherming
- b jeugd-GGZ
- c jeugd en opvoedhulp
- d jeugdreclassering

15 In onderstaande tabel zijn de eerste en de derde kolom leeg.

- a Noteer in de eerste kolom de ontwikkelingsfasen die een kind doorloopt. De laatste fase is al ingevuld.
- b Noteer in de derde kolom een vorm van ondersteuning die jij kunt geven om de genoemde ontwikkelingstaken en vaardigheden te ondersteunen. Hierbij mag je de voorbeelden die in het theorieboek staan niet overnemen.

Ontwikkelingsfase	Ontwikkelingstaak / vaardigheid	Voorbeeld ondersteuning
	spelen / doelgericht spelen met een voorwerp	
	omgaan met leeftijdsgenoten / samen spelen	
	zelfstandigheid / dingen zelf doen	
	veiligheid en gezondheid / omgaan met fysieke gevaren	
jongere	vrije tijd / ondernemen van activiteiten	

- 16 Voor een gespecialiseerd pedagogisch medewerker is sensitieve responsiviteit een belangrijke vaardigheid. Daarbij spelen drie begrippen een rol. Zet deze begrippen in de juiste handelingsvolgorde. Zet een 1 voor de eerste handeling, een 2 voor de volgende handeling en zo verder.

Wat doe je in elke situatie als eerste? En wat zijn de volgende stappen?

_____ reageren

_____ signaleren

_____ interpreteren

- 17 Voor kinderen is het heel belangrijk om met andere kinderen om te gaan: samen kletsen, spelen, rennen enzovoort. Soms maken kinderen ook ruzie. Is ruziemaken onderdeel van de brede ontwikkeling van een kind? Leg je antwoord uit.

- 18 De Amerikaanse psycholoog Howard Gardner heeft acht vormen van intelligenties beschreven.

Vul in welke vormen van intelligentie wordt omschreven.

a Als je een kind vraagt een verhaaltje te vertellen, doe je vooral een beroep op zijn: _____

b Als je een kind van een gedicht een rap laat maken, doe je vooral een beroep op zijn: _____

c Als je een kind vraagt om samen met een paar anderen het lokaal op te ruimen, doe je een beroep op zijn: _____

19 Lees de volgende situatieschets.

Jelle van 8 zit in groep 5. Vandaag gaan ze apparaten onderzoeken door ze uit elkaar te halen. De leerlingen leren hoe ze dat op zo'n manier kunnen doen, dat ze de apparaten ook weer in elkaar kunnen zetten. Jelle haalt een wekker heel voorzichtig uit elkaar. Hij legt alle onderdelen zo neer, dat hij de wekker even laten weer in elkaar kan zetten.

Welke soorten van intelligentie gebruikt Jelle? Noem er drie.

20 Bedenk een spel dat je kunt gebruiken om anderstalige kinderen te ondersteunen bij het leren van de Nederlandse taal.

21 Om kinderen in een tweetalige omgeving duidelijk het onderscheid te leren tussen verschillende talen kun je gebruikmaken van de één-persoon-één-taalstrategie.

- a Wat is een goed voorbeeld van de één-persoon-één-taalstrategie? Kies het juiste antwoord.
- a Alle kinderen in de klas moeten Nederlands tegen elkaar praten.
 - b In de klas hangen plaatjes met de bijpassende Nederlandse en Franse woorden eronder.
 - c Meester Frank wijst op de klok als hij aan de klas vraagt hoe laat het is.
 - d Op de bso is Farina de medewerkster die altijd Turks spreekt met de kinderen.
- b Motiveer je antwoord bij a: dit is een voorbeeld van één-persoon-één-taalstrategie omdat:

- 22 Je werkt op een kinderdagverblijf en je hebt met een zeer diverse groep te maken. Er zitten een paar verlegen kinderen in je groep en een paar vrolijke druktemakers. Waar moet je in deze groep goed op letten wat betreft je eigen gedrag? Leg je antwoord uit.

- 23 In de theorie staan verschillende begrippen die bij professionele relaties van een gespecialiseerd pedagogisch medewerker horen. Zet achter elke omschrijving het juiste begrip. Kies uit: **macht – overwicht – functionele relatie – professionele afstand – vertrouwensrelatie – gezag**

Omschrijving	Begrip
Aanvaarde macht. De kinderen weten dat jij het het beste weet.	
Anderen jouw wil opleggen. Je dwingt iets af, anders geef je straf.	
Binnen de relatie tussen jou en de cliënt is sprake van wederzijdse acceptatie en vertrouwen.	
Je hebt gezag en de kinderen doen gemakkelijk wat jij ze vraagt.	
Jij bent een vertrouwenspersoon voor de kinderen en hun ouders, andersom is dat niet het geval.	
Jij ontmoet als groepsleider kinderen en hun ouders op de bso.	

- 24 Lees de volgende situatieschets.

Jij bent gespecialiseerd pedagogisch medewerker op een bso. Het is weer ramadan, daar is op de groep al veel over verteld. Omar is een jongen van 10 die de ramadan zeer belangrijk vindt. Hij doet er vol overtuiging aan mee, hoewel hij daar nog niet toe verplicht is en zijn ouders dat ook niet van hem vragen. Maar hoewel Omar zijn best doet, is hij nu elke middag erg moe en chagrijnig op de bso. Hij kat iedereen af, ook jou en je collega's. En als je daar wat van zegt, antwoordt Omar dat hij er ook niets aan kan doen. Hij heeft nu eenmaal honger. Wen er maar aan, dat moet hij ook.

Hoe kun jij dit op een empathische manier aanpakken, maar daarbij ook assertief blijven?

- 25 Vanaf 2017 gelden er nieuwe, strengere kwaliteitseisen voor de kinderopvang en peuterspeelzalen. Welke zijn dat? Kies de juiste antwoorden.
- a De beroepskracht-kindratio is meer gericht op de behoeften van het kind, minder op het aantal kinderen per kracht.
 - b De ouders moeten duidelijk geïnformeerd worden over zaken als het pedagogisch beleid en de uurprijs.
 - c Een mentor volgt de ontwikkeling van een kind en bespreekt deze met ouders en school.
 - d Er moet op de babygroep enkele keren per dag gewisseld worden van pedagogisch medewerkers.
 - e Gespecialiseerd pedagogisch medewerkers op een babygroep krijgen specifieke scholing.
- 26 Lees de tekst in het kader.

Tineke Plessen van de Stichting Kinderopvang De Bilt over de praktijk:
'Het vierogenprincipe heeft volgens mij meerdere positieve kanten. Het is een manier om – naast de kinderen – je eigen personeel te beschermen. Maar het is ook gewoon goed dat die extra medewerker kan bijspringen in moeilijke situaties. Bij alle nieuwbouw zorgen we ervoor dat er telkens twee groepen met elkaar zijn verbonden door een tussenliggende verschoonruimte. Door die open verbinding kun je elkaar zien en horen. Bij een vestiging in een voormalig kantoorpand, waar dat bouwkundig niet kan, gaat de babyfoon op de andere groep aan als een gespecialiseerd pedagogisch medewerker pauzeert. Een soort vierorenprincipe. We hebben veel glas in onze vestigingen, en spiegels in L-vormige ruimten. Daarnaast hebben we groepshulpen en stagiaires.'

Bron: 'Het vierogenprincipe in de dagelijkse praktijk' (pdf) van BOinK

Welke drie voordelen van het vierogenprincipe noemt Tineke Plessen? Leg uit waarom dit voordelen zijn.

- 27 Geef aan of de stellingen juist of onjuist zijn.

Stelling	Juist	Onjuist
De beroepskracht-kindratio is de verhouding tussen het aantal pedagogisch medewerkers en het aantal aanwezige kinderen.		
De beroepskracht-kindratio hangt af van de leeftijdsopbouw in de groep en van de behoeften van de kinderen.		

- 28 Jij werkt als gespecialiseerd pedagogisch medewerker op een kinderdagverblijf. Het valt je de laatste tijd vaker op dat Priscilla van 3 rare blauwe plekken heeft. Ook plast ze ineens weer in haar broek, terwijl ze al zindelijk was. Hoe weet jij wat je in deze situatie moet doen? Kies het juiste antwoord.
- a Daar moet een duidelijke procedure voor op het kinderdagverblijf aanwezig zijn.
 - b Dat moet je aan je leidinggevende vragen.
 - c Dan moet je de Meldcode huiselijk geweld bellen en om advies vragen.

- 29 Er zijn verschillende teamculturen: de machtscultuur, de rollencultuur, de taakcultuur en de personencultuur.
- a In welke cultuur zal een initiatiefrijk persoon zich goed op zijn plaats voelen? Leg je antwoord uit.

- b In welke cultuur voel jij je goed op je plek? Leg je antwoord uit.

- 30 Na een aantal jaar werkervaring kom je in aanmerking voor het begeleiden van stagiair(e)s. Dit vraagt van jou een betrokken houding bij het leerproces van de stagiair(e). Geef aan of de stellingen juist of onjuist zijn.

Stelling	Juist	Onjuist
Bij het begeleiden van een stagiair moet je openstaan voor feedback.		
Door een stagiair te begeleiden merk je wat je zelf al weet en kunt.		
Een nieuwkomer in een team zal meestal eerst zijn best doen om zich aan het team aan te passen.		
Voor een nieuwkomer is het prettig als de anderen hem zo veel mogelijk met rust laten.		

- 31 Wat is een voorbeeld van opbouwende kritiek aan een stagiair(e)? Kies het juiste antwoord.
- a Ik vind het niet verstandig van je dat je steeds zo snel ingrijpt. Je moet de kinderen eerst van een afstandje bekijken, zodat je beter weet wat er speelt.
 - b Je doet goed je best. Ik zou je willen aanraden om ook goed van een afstandje naar de kinderen te kijken. Daar kun je veel van leren.
 - a Sorry hoor, je doet echt goed je best. Maar je moet ook leren om je niet steeds met de kinderen te bemoeien. Bekijk ze ook eens rustig van een afstandje.
- 32 Lees de volgende situatieschets.

Vanaf het begin is Maaïke op de buitenschoolse opvang de mentor van Tom. Dat is ze nu al ruim twee jaar, een periode waarin er een hoop is gebeurd. Tom heeft het afgelopen jaar veel in het ziekenhuis gelegen vanwege een zeldzame aandoening. Maaïke is toen weleens bij hem op ziekenbezoek geweest met een fotoboek van de kinderen uit de groep. Vanwege haar betrokkenheid bij zijn ziekteproces heeft ze een speciale band met hem opgebouwd.

De moeder van Tom heeft onlangs besloten om te gaan stoppen met werken. Dus binnenkort neemt Tom afscheid op de bso. Hij heeft daar wel moeite mee, vooral omdat hij een speciale band heeft opgebouwd met Maaïke. De moeder van Tom heeft aan Maaïke gevraagd of ze het leuk zou vinden om een vaste avond per week te komen oppassen, zodat ze elkaar kunnen blijven zien.

Stel nu dat de moeder van Tom aan Maaïke had gevraagd om een avond per week te komen eten om zo gezellig bij te kunnen kletsen met Tom. Wat had Maaïke dan moeten doen? Leg je antwoord uit.

2 Opvoeden en begeleiden van kinderen

- 1 In de kinderopvang spelen jouw visie en die van het team waarin je werkt een belangrijke rol. Wat is een visie?

Een visie is: _____

- 2 Iedereen heeft ervaring met opvoeding. Dat kan zijn vanuit je jeugd thuis, in de kinderopvang en/of op school. Wat is jouw visie op opvoeden? Heb jij een optimistische visie of is je visie meer zorgelijk van aard? Ben je een strenge opvoeder of ben je meer het gemakkelijke type?

- 3 Lees de tekst in het kader. Daarin is enkele keren de naam van een pedagoog weggelaten en vervangen door puntjes.

De visie van ... wordt regelmatig kort door de bocht gezien als ongelimiteerde vrijheid en brutale kinderen. Niets is minder waar. Het klopt dat deze visie vrijheid voorstaat, maar wel vrijheid binnen duidelijke regels en grenzen. Er is zowel vrijheid en ruimte voor de kinderen binnen de visie van ... als afspraken en structuur. De materialen van ... sluiten naadloos aan bij de ontwikkeling van jonge kinderen. Dreumesen en peuters ontdekken graag met al hun zintuigen en hun hele lijf. Met hun absorberende geest nemen ze enorm veel indrukken op, vormen ze hun functies, passen ze zich aan aan de cultuur waarin ze leven en verinnerlijken ze deze in een continu proces van ontwikkeling. Tot 3 jaar verloopt deze periode vooral onbewust en vanaf 3 jaar wordt dit steeds bewuster. De materialen zijn gericht op de verschillende zintuigen en ontwikkelingsgebieden/competenties van kinderen. Belangrijk is dat de materialen aansluiten bij de *gevoelige periode* van kinderen. In deze periode is een kind extra ontvankelijk voor het leren van bepaalde vaardigheden en gaat het leren sneller dan in een andere fase. Huishoudelijke materialen en werkjes komen ook uit de ...-visie. Peuters zijn hier dol op. Ze ervaren aspecten van het echte leven en het sluit enerzijds aan bij hun behoefte om de volwassene te helpen en anderzijds aan hun behoefte aan orde.

Bron: *intrinsiek.nu*

- a Over welke pedagogische zienswijze gaat deze tekst?

- b Leg uit waaraan je dat herkent.

- 4 Een visie van een kindcentrum bestaat uit verschillende onderdelen. Kies telkens het juiste woord. Kies uit: **organisatorische – maatschappelijke – pedagogische – levensbeschouwelijke**
- a Het onderdeel waarin staat hoe de organisatie het kind wil voorbereiden op de samenleving is de _____ component.
 - b Het onderdeel waarin staat hoe een kindcentrum naar de mens en de wereld kijkt is de _____ component.
 - c Het onderdeel waarin staat hoe structuur en planning worden gecombineerd met de zorg aan de kinderen is de _____ component.
 - d Het onderdeel waarin staat op welke manier de medewerkers met de kinderen omgaan is de _____ component.

5 Vul de juiste term in.

Voor wie werkt in de kinderopvang zijn verschillende instrumenten beschikbaar. In _____ staat wat kinderen moeten leren en hoe je kinderen kunt begeleiden in hun ontwikkeling.

6 Kinderen hebben een vertrouwde en veilige omgeving nodig. Leg uit waarom hygiëne een belangrijk aandachtspunt is om een veilige omgeving te kunnen bieden?

7 Een vertrouwde en veilige omgeving is een noodzakelijke voorwaarde voor de ontwikkeling van het kind.

Juf Jarka begint de maaltijd altijd met een eetliedje.

- a Tot welke interactievaardigheid wordt dit gerekend? Kies het juiste antwoord.
 - a belangstelling tonen
 - b aansluiten bij de belevingswereld
 - c structuur bieden
 - d uitdagingen bieden
- b Wat is hier het doel/voordeel van deze interactievaardigheid?

- 8 Op het speelplein staat een grote stapel blokken van piepschuim. De kinderen mogen hiermee doen wat ze willen.
- a Tot welke interactievaardigheid wordt dit gerekend? Kies het juiste antwoord.
- a belangstelling tonen
 - b aansluiten bij de belevingswereld
 - c structuur bieden
 - d uitdagingen bieden
- b Wat is hier het doel/voordeel van deze interactievaardigheid?

- 9 In de theorie heb je gelezen dat er vier pedagogische basisdoelen zijn. In de tabel vind je de omschrijvingen van een bepaalde handeling. Geef bij elke omschrijving aan om welk pedagogisch basisdoel het gaat.

Basisdoel	Omschrijving
	De pedagogisch medewerkers luisteren echt naar de kinderen en nemen daar ook ruimschoots de tijd voor.
	De pedagogisch medewerkers zijn heel duidelijk over wat wel en niet mag. Ze leggen de regels ook uit.
	De pedagogisch medewerkers leren de kinderen om samen problemen op te lossen.
	De pedagogisch medewerkers bieden elk kind de materialen aan waar het kind op dat moment aan toe is.

- 10 Lees de situatieschets.

Dinah (9) komt uitgelaten de bso binnengehuppeld. Ze rent op medewerkster Bahar af en wil haar om de nek vliegen. Bahar doet een paar passen naar achteren en zegt: 'Je bent wel laat zeg. Ga zitten en eet je appel op.'

Medewerkster Noortje vangt Dinah op als ze naar de eettafel loopt. Ze pakt haar handen vast en maakt samen met haar een klein dansje. Dan zegt ze tegen Dinah: 'Kun je praten en eten tegelijk? Dan hoor ik heel graag van jou waarom je zo blij bent.'

- a Wat doet Noortje in dit voorbeeld beter dan Bahar? Leg je antwoord uit.

Deze uitgave **Gespecialiseerd pedagogisch medewerker PW** maakt deel uit van de serie **Traject Welzijn**. De theorie van deze uitgave sluit volledig aan bij onderstaande werkprocessen uit het kwalificatiedossier **Pedagogisch werk**.

P2-K1-W1 Voert gesprekken met de ouders/vervangende opvoeders en het kind
P2-K1-W2 Stelt een (gespecialiseerd)activiteitenprogramma op
P2-K1-W3 Ontwikkel (mede) een begeleidingsplan
P2-K1-W4 Biedt (gespecialiseerde) opvang
P2-K1-W5 Biedt persoonlijke verzorging
P2-K1-W6 Draagt zorg voor huishoudelijke werkzaamheden
P2-K1-W7 Biedt (specifieke) ontwikkelingsgerichte activiteiten aan
P2-K2-W1 Voert coördinerende taken uit
P2-K2-W2 Bouwt en onderhoudt een netwerk
P2-K2-W3 Voert beleidsondersteunende taken uit
P2-K2-W4 Voert beheertaken uit

De leermiddelen uit de serie **Traject Welzijn** zijn bestemd voor de opleidingen **Pedagogisch werk**, **Maatschappelijke zorg** en **Sociaal werk**. Door de thematische opbouw is **Traject Welzijn** geschikt voor alle onderwijsvormen en alle leerwegen, past daarnaast in verkorte trajecten en sluit aan bij elke leerstijl. De leerstof is opgebouwd uit: theorie, praktijksituaties en beroepsvaardigheden. Je kunt starten vanuit de theorie of vanuit een (gesimuleerde) praktijksituatie. Wat voor jou het beste werkt.

De **theorie** bevat alle basiskennis en achtergrondinformatie bij het betreffende werkproces en bevat veel voorbeelden uit de beroepspraktijk. De verwerkingsopdrachten sluiten aan bij de leerstof in de theorie.

De **praktijksituaties** zijn realistische beschrijvingen van situaties uit de beroepspraktijk, inclusief opdrachten gekoppeld aan houdingsaspecten, vaardigheden en kenniselementen.

De **beroepsvaardigheden** bevatten opdrachten voor het stapsgewijs aanleren van sociaalagogische, communicatieve, verzorgende en creatieve vaardigheden.

Het complete aanbod van Traject Welzijn bestaat uit:

- theorieboeken met een heldere en gestructureerde uitleg over de benodigde vakkennis, verduidelijkt met veel praktijkvoorbeelden;
- werkboeken met verwerkingsopdrachten, toepassingsopdrachten en evaluatie- /reflectieopdrachten;
- digitale omgeving met ondersteunend materiaal voor zowel student als docent.

Wil je weten welke materialen er nog meer beschikbaar zijn bij Traject Welzijn?

Kijk dan op www.thiememeulenhoff.nl/trajectwelzijn.

Auteurs:

M. Baseler
J. de Bas
A. van Beurden
R.F.M. van Midde
A.C. Verhoef

Onder redactie van:

M.H.A.J. Gloudemans
R.F.M. van Midde

9 789006 622560